

Luksemburg, 13 października 2026 r.
(OR. en)

14370/26

AG 164
POLGEN 229
FREMP 322
JAI 1296
DISINFO 80
HYBRID 119
AUDIO 123
EDUC 407

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady w sprawie inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego oraz odporności społeczeństw i społeczności

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego oraz odporności społeczeństw i społeczności zatwierdzone przez Radę (do Spraw Ogólnych) 13 października 2026 r.

**KONKLUZJE RADY W SPRAWIE INKLUZYWNEGO UCZESTNICTWA
DEMOKRATYCZNEGO ORAZ ODPORNOŚCI SPOŁECZEŃSTW I SPOŁECZNOŚCI**

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

PRZYPOMINAJĄC, że zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości, i że wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn;

UWZGLĘDNIAJĄC Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności jej art. 1, 10, 11, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 39, 40 i 44;

PODKREŚLAJĄC, że fundamentem społeczeństw demokratycznych jest aktywne uczestnictwo obywateli i zaangażowanie obywatelskie oraz przestrzeganie praw podstawowych i ich ochrona;

ZAZNACZAJĄC, że demokracja może dobrze funkcjonować, tylko jeśli zagwarantowana jest wolność wypowiedzi i informacji;

PODKREŚLAJĄC kluczową rolę wolności i pluralizmu mediów w przyczynianiu się do sprawnego funkcjonowania demokracji oraz ZAZNACZAJĄC, że ponieważ praworządność i demokracja są wartościami wzajemnie się wzmacniającymi, państwa członkowskie muszą ściśle przestrzegać solidnych standardów praworządności;

PRZYWOŁUJĄC konkluzje Rady Europejskiej z dnia 18 grudnia 2025 r.¹ i z dnia 19 marca 2026 r.², w których podkreślono znaczenie wzmocnienia demokratycznej odporności Europy i potrzebę pogłębienia zaangażowania obywateli;

¹ EUCO 24/25, 18 grudnia 2025 r., por. s. 8 „Walka z dezinformacją oraz zagranicznymi manipulacjami informacjami i ingerencjami w informacje”.

² EUCO 1/26, 19 marca 2026 r., por. s. 58 „Wzmacnianie demokratycznej odporności Europy”.

PRZYWOŁUJĄC swoje konkluzje w sprawie: wkładu kształcenia i szkolenia we wzmacnianie wspólnych wartości europejskich i obywatelstwa demokratycznego³; odporności demokratycznej: zabezpieczenie procesów wyborczych przed ingerencją zagraniczną⁴; roli przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw podstawowych w UE⁵; strategicznej roli kultury, dziedzictwa kulturowego i utworów audiowizualnych w podtrzymaniu europejskich wartości i odporności demokratycznej⁶ oraz wzmocnienia i ochrony wolnej, otwartej i świadomej debaty demokratycznej⁷;

PRZYWOŁUJĄC zalecenie Komisji (UE) 2023/2836 z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie propagowania zaangażowania obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesy kształtowania polityki publicznej oraz ich skutecznego uczestnictwa w tych procesach;

Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC wspólny komunikat Komisji i Wysokiego Przedstawiciela w sprawie europejskiej tarczy demokracji⁸ oraz komunikat Komisji w sprawie strategii UE na rzecz społeczeństwa obywatelskiego⁹;

Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJĄC ustanowienie w lutym 2026 r. Europejskiego Ośrodka Działań na rzecz Odporności Demokracji;

ODNOTOWUJĄC, że podwaliną tych konkluzji są prace polskiej prezydencji nad wzmocnieniem demokratycznej odporności UE, prace duńskiej prezydencji nad dostępem do wiarygodnych wiadomości w ramach europejskiej tarczy demokracji oraz przeprowadzona podczas prezydencji cypryjskiej usystematyzowana dyskusja dotycząca europejskiej tarczy demokracji ¹⁰;

ODNOTOWUJĄC również sprawozdanie Parlamentu Europejskiego P10_TA (2026)0286 w sprawie ustaleń i zaleceń Komisji Specjalnej ds. Europejskiej Tarczy Demokracji;

³ Dok. 15738/23.

⁴ Dok. 10119/24.

⁵ Dok. 7388/23.

⁶ Dok. 15814/25.

⁷ Dok. 10533/24.

⁸ Dok. JOIN(2025) 791 final.

⁹ Dok. COM (2025) 790 final.

¹⁰ Dok. 9605/26 (sprawozdanie prezydencji).

PRZYPOMINAJĄC, że niniejsze konkluzje pozostają bez uszczerbku dla trwających negocjacji w sprawie kolejnych wieloletnich ram finansowych,

1. PODKREŚLA, że demokracja, wolność i równość oraz praworządność wzajemnie się wzmacniają oraz że poszanowanie tych wartości jest wspólnym obowiązkiem instytucji Unii i jej państw członkowskich.
2. UZNAJE znaczenie powszechnego zaangażowania obywatelskiego dla życia demokratycznego i spójności społecznej. PODKREŚLA, że demokracja wymaga aktywnego i inkluzywnego uczestnictwa obywateli oraz poszanowania wspólnych wartości. PRZYPOMINA o ważnej roli, jaką skuteczne prawo do składania petycji odgrywa we wzmacnianiu udziału obywateli w życiu politycznym.
3. UZNAJE, że zaufanie do instytucji publicznych oraz do integralności procesów demokratycznych i przestrzeni informacyjnej wzajemnie się wzmacniają i stanowią podstawę odporności demokratycznej i społecznej oraz UZNAJE, że obecny zmieniający się kontekst geopolityczny generuje wyzwania dla naszych demokracji, które mogą pogłębiać radykalizację i zmniejszać zaufanie do instytucji i wyborów.
4. PODKREŚLA w związku z tym, że wykluczenie cyfrowe wraz z wyzwaniami, jakie stwarzają pustynie informacyjne, mogą tworzyć bariery dla aktywnego i inkluzywnego uczestnictwa w życiu demokratycznym.
5. PODKREŚLA, że obce manipulacje informacjami i ingerencje mają na celu podział społeczeństwa, osłabienie zaufania do instytucji demokratycznych, utrudnienie świadomej debaty demokratycznej i zniechęcenie obywateli do uczestnictwa w życiu demokratycznym poprzez zakłócanie środowiska informacyjnego, manipulowanie treściami, wzmacnianie podziałów oraz utrudnianie zasięgu i wyszukiwalności wiarygodnych informacji i niezależnych mediów; PODKREŚLA, że środki mające na celu przeciwdziałanie obcym manipulacjom informacjami i ingerencjom powinny być współmierne, a jednocześnie chronić wolność wypowiedzi, wolność mediów i debatę demokratyczną.

6. ZAUWAŻA, że złośliwe wykorzystanie sztucznej inteligencji, w tym generatywnej sztucznej inteligencji i deepfake'ów, jest stosowane do rozpowszechniania dezinformacji w próbach uderzania w osoby znajdujące się w trudnej sytuacji oraz ułatwia tworzenie, targetowanie i amplifikację zwodniczych treści, co jeszcze bardziej podważa zaufanie do procesów demokratycznych. PRZYPOMINA o szczególnej potrzebie zapewnienia przejrzystości i rozliczalności platform cyfrowych, w tym bardzo dużych platform internetowych i bardzo dużych wyszukiwarek internetowych, oraz przejrzystości reklamy politycznej, a także o potrzebie zwrócenia uwagi na treści generowane lub manipulowane przez sztuczną inteligencję, przy jednoczesnej ochronie praw podstawowych.
7. UZNAJE, że oprócz szerszych wysiłków na rzecz wspierania aktywności obywatelskiej konieczne jest również prewencyjne podejście do przeciwdziałania obcym manipulacjom informacjami i ingerencjom poprzez świadomość, gotowość, wczesne wykrywanie, wspieranie niezależnych badań i weryfikacji informacji oraz promowania wspólnych metod i najlepszych praktyk, aby zapewnić większą widoczność i skuteczność tych wysiłków na rzecz aktywności obywatelskiej.
8. DOSTRZEGA ogromne znaczenie, jakie dla naszych demokracji ma zapewnienie pełnego stosowania Karty praw podstawowych i pełnego poszanowania praw podstawowych. PRZYPOMINA, że wolność wypowiedzi i informacji oraz wolność zgromadzeń i stowarzyszania się są zasadniczymi warunkami wstępnymi uczestnictwa obywateli w procesach demokratycznych oraz POTWIERDZA, że praworządność ma zasadnicze znaczenie dla ochrony tych podstawowych praw i wolności.
9. PODKREŚLA znaczenie wolnych, pluralistycznych i niezależnych mediów jako podstawowych filarów odporności demokratycznej, umożliwiających obywatelom dostęp do wiarygodnych informacji, rozliczanie instytucji i dokonywanie świadomych wyborów. PODKREŚLA w tym kontekście znaczenie umiejętności korzystania z mediów, technologii cyfrowych i informacji w celu krytycznej oceny informacji, identyfikacji technik manipulacyjnych i dokonywania świadomych osądów dotyczących wiarygodności źródeł.

Wyzwanie, jakim jest brak zaangażowania w procesy demokratyczne

10. PRZYPOMINA, że organizacja wyborów i systemów wyborczych należy do kompetencji państw członkowskich. ZAUWAŻA, że frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego wynosząca około 50 % mogłaby być wyższa w przypadku wszystkich obywateli.
11. PODKREŚLA, że głosowanie w wyborach i referendach to jeden z podstawowych sposobów, w jaki obywatele mogą wyrażać swoje zdanie w procesie demokratycznym, a uzupełnieniem tego są realne możliwości udziału w demokratycznych procesach decyzyjnych i wpływania na nie w okresach między wyborami.
12. PODKREŚLA, że zaufanie obywateli do instytucji publicznych ma zasadnicze znaczenie dla budowania odpornych demokracji. PODKREŚLA, że zaufanie to rośnie, gdy organy działają w sposób przejrzysty, odpowiedzialny i oparty na dowodach oraz gdy obywatele otrzymują jasne informacje zwrotne o tym, w jaki sposób ich udział został uwzględniony w procesie decyzyjnym.
13. WYRAŻA ZANIEPOKOJENIE faktem, że osoby znajdujące się w trudnej sytuacji i marginalizowane mogą doświadczać niewspółmiernego ryzyka braku zaangażowania politycznego i braku zaufania do publicznego procesu decyzyjnego oraz DOSTRZEGA, że poczucie ograniczonej reprezentacji politycznej stanowi powszechne wyzwanie społeczne.
14. PODKREŚLA potrzebę podjęcia inicjatyw służących wzmacnianiu odporności demokratycznej i usuwaniu barier strukturalnych utrudniających uczestnictwo demokratyczne i zaangażowanie obywatelskie, które to bariery mogą mieć wpływ zwłaszcza na niektóre grupy. UZNAJE, że inkluzywny, zróżnicowany i znaczący udział w życiu kulturalnym i społecznym może przyczynić się do spójności społecznej i odporności demokratycznej.
15. PODKREŚLA konieczność zajęcia się konkretnymi barierami utrudniającymi zaangażowanie obywatelskie, w tym napotykanymi przez osoby wcześniej kończące naukę, osoby niekształące się, niepracujące ani nieszkolące się (młodzież NEET) oraz osoby z niepełnosprawnościami. PODKREŚLA znaczenie przeciwdziałania nadużyciom, napastowaniu i groźbom wobec osób aktywnie uczestniczących w życiu publicznym. PRZYPOMINA, że wysiłki te muszą być w pełni zgodne z prawami podstawowymi i nie mogą utrudniać uzasadnionej krytyki, debaty politycznej ani demokratycznego nadzoru. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE zapowiedź Komisji dotyczącą zalecenia oraz przewodnika po najlepszych praktykach jako wsparcia dla państw członkowskich w skuteczniejszym zapewnianiu bezpieczeństwa kandydatów na stanowiska polityczne i wybranych przedstawicieli.

16. POTWIERDZA, że udział kobiet i mężczyzn jest niezbędny do inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego oraz że kobiety są nadal niedostatecznie reprezentowane na stanowiskach przywódczych w polityce i ciągle napotykać bariery utrudniające im pełny, równy i skuteczny udział w życiu politycznym i publicznym. UZNAJE, że promowanie równości płci ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia sprawiedliwych, skutecznych i demokratycznych procesów decyzyjnych oraz wzmacniania odporności społeczeństw i społeczności.

Europejski wymiar inkluzywnego uczestnictwa

17. DOSTRZEGA, że państwa członkowskie mogą odnieść korzyści z bardziej skoordynowanych działań na szczeblu UE dotyczących zachęcania do ponownego zaangażowania politycznego, przy pełnym poszanowaniu kompetencji, obowiązków i prerogatyw państw członkowskich. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE inicjatywy współpracy, takie jak Wiedeńskie Forum Praw Podstawowych i Demokracji.
18. ZAUWAŻA, że oprócz wzbogacania publicznego procesu decyzyjnego procesy demokracji deliberatywnej mogą ponownie zaangażować obywateli, jeżeli procesy te stanowią uzupełnienie wyborów, są odpowiednio zaprojektowane i wdrożone, a ich podstawą są przejrzysta metodyka i prawdziwie reprezentatywna próba obywateli. DOSTRZEGA, że uczestnicy zgromadzeń obywatelskich, paneli partycypacyjnych, budżetowania partycypacyjnego oraz dialogów kulturalnych i społecznych konsekwentnie informują o większej wiedzy politycznej, większym postrzeganiem upodmiotowieniu oraz o większej skłonności do angażowania się w procesy demokratyczne. ZAUWAŻA PONADTO, że doświadczenia kilku państw członkowskich wskazują na wartość przeprowadzania takich działań regularnie oraz na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, a także na potencjał usług e-demokracji w zakresie wspierania tych narzędzi¹¹. ZACHEĆA państwa członkowskie do rozważenia podobnych inicjatyw.
19. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE wysiłki na rzecz wspierania udziału krajów kandydujących i potencjalnych kandydatów w europejskich inicjatywach promujących inkluzywne uczestnictwo demokratyczne oraz odporność społeczeństw i społeczności, w tym na rzecz udziału w pracach Europejskiego Ośrodka Działań na rzecz Odporności Demokratycznej.

¹¹ Wspólna deklaracja Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji Europejskiej dotycząca Konferencji w sprawie przyszłości Europy Zaangażowanie we współpracę z obywatelami na rzecz demokracji – Budowanie odporniejszej Europy 2021/C 91 I/01.

Ramy inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego

20. PRZYPOMINA, że edukacja dla demokracji przyczynia się do długoterminowej odporności Europy, zwłaszcza w czasach kryzysów. **PODKREŚLA** znaczenie tej edukacji dla aktywnego wzmocnienia myślenia krytycznego oraz wspierania wartości demokratycznych i praw człowieka na wszystkich poziomach kształcenia i we wszystkich formach uczenia się. **PODKREŚLA** również znaczenie umiejętności w zakresie treści wizualnych, umiejętności cyfrowych i umiejętności korzystania z mediów oraz umożliwienia obywatelom w każdym wieku, zwłaszcza młodzieży, zrozumienia funkcjonowania i wpływu technologii cyfrowych, w tym algorytmów i sztucznej inteligencji.
21. **PODKREŚLA** znaczenie promowania środowiska sprzyjającego społeczeństwu obywatelskiemu i przejrzystej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego oraz zachęcania do otwartego, regularnego i przejrzystego dialogu z obywatelami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. **ZAZNACZA**, że podmioty społeczeństwa obywatelskiego muszą być w stanie działać swobodnie, bezpiecznie i niezależnie, bez nieuzasadnionej ingerencji.
22. **PODKREŚLA**, że konstruktywne, inkluzywne i przejrzyste konsultacje publiczne oraz zaangażowanie obywatelskie w publiczne kształtowanie polityki mogą wzbogacić proces decyzyjny.
23. PRZYPOMINA, że wzmocnienie inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego wymaga podejścia obejmującego całą administrację rządową, angażującego władze na wszystkich szczeblach, a także inkluzywnych obejmujących całe społeczeństwo kontaktów ze wszystkimi odpowiednimi podmiotami społeczeństwa obywatelskiego.
24. **UZNAJE** ważną rolę władz lokalnych i regionalnych w zbliżaniu procesów demokratycznych do obywateli oraz **Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE** ich wkład na europejskim szczeblu instytucjonalnym, w szczególności za pośrednictwem Komitetu Regionów, zgodnie z Traktatami i zasadą pomocniczości. **UZNAJE**, że wzrost gospodarczy i dobrobyt Unii Europejskiej jako całości mogą przyczynić się do udziału obywateli europejskich w procesach demokratycznych, a tym samym do odporności demokratycznej. **PODKREŚLA** w tym kontekście zasadniczą rolę spójności i wspólnych polityk na szczeblu Unii mających na celu wzmocnienie więzi między społecznościami i społeczeństwem.

25. **PODKREŚLA** znaczenie dostępu do niezależnych i pluralistycznych mediów informacyjnych, w tym mediów regionalnych i lokalnych; **PRZYPOMINA** o wartości przejrzystego i publicznie rozliczalnego wsparcia finansowego na wszystkich poziomach dla relacjonowania wiadomości na potrzeby odbiorców niedostatecznie informowanych oraz dla relacjonowania wiadomości w interesie publicznym, w tym w sprawach lokalnych, przy pełnym poszanowaniu niezależności redakcyjnej. **PRZYPOMINA** o potrzebie zapewnienia przejrzystości odnośnie do własności mediów oraz ochrony dziennikarstwa w interesie publicznym zgodnie z europejskim aktem o wolności mediów oraz **PODKREŚLA** znaczenie wspierania dostępu do wiarygodnych informacji, zwłaszcza w środowisku cyfrowym, dla wszystkich w całej Unii, na przykład za pośrednictwem wszelkich planowanych zmian dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych oraz poprzez zrównoważone źródła finansowania.
26. **ZACHĘCA** Komisję i państwa członkowskie do wspierania wolnego i pluralistycznego środowiska medialnego, a tym samym do zagwarantowania dostępu do wiarygodnych informacji i demokratycznego dialogu, oraz do zapewnienia finansowania unijnego w celu wspierania odpowiednich inicjatyw związanych z mediami, bez uszczerbku dla trwających negocjacji w sprawie WRF.
27. **ZACHĘCA** państwa członkowskie do wzmożenia wysiłków na rzecz wspierania bezpiecznych, inkluzywnych i sprzyjających warunków demokratycznego zaangażowania dla wszystkich, usuwania barier i promowania równości płci oraz pełnego, równego i znaczącego udziału i przywództwa kobiet w życiu politycznym i publicznym.
28. **ZACHĘCA** do wymiany informacji i najlepszych praktyk między państwami członkowskimi za pośrednictwem sieci krajowych organów ds. aktywności obywatelskiej, wzmocnionej przez Komisję w 2026 r., która to sieć mogłaby pomóc państwom członkowskim w dzieleniu się, na zasadzie dobrowolności, wspólnymi narzędziami, metodami i ramami budowania zdolności oraz w ich opracowywaniu, w celu zwiększenia odporności społeczeństw i społeczności. **ZACHĘCA** państwa członkowskie do wspierania aktywności obywatelskiej i spójności społecznej poprzez wspieranie dobrowolnych inicjatyw społeczności, edukacji obywatelskiej i programów na rzecz umiejętności korzystania z mediów, a także poprzez promowanie współpracy z odpowiednimi lokalnymi interesariuszami, instytucjami edukacyjnymi, kulturalnymi i instytucjami dziedzictwa kulturowego oraz organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

29. ZWRACA SIĘ do Komisji, by pomogła państwom członkowskim w podejmowaniu dodatkowych dobrowolnych działań w celu angażowania osób młodych, zwłaszcza młodzieży niekształcącej się, niepracującej ani nieszkolącej się (młodzież NEET), z wykorzystaniem najlepszych praktyk z wszystkich państw członkowskich.
30. APELUJE do Komisji o promowanie pełnego wykorzystania, istniejących unijnych instrumentów finansowania, zgodnie z ich odpowiednimi przepisami i w ramach dostępnych zasobów finansowych, w celu promowania, w tym poprzez wsparcie techniczne, inicjatyw na rzecz demokracji uczestniczącej mających na celu ułatwienie włączenia wszystkich obywateli, w tym tych, którzy napotykają bariery społeczno-gospodarcze.
31. ZWRACA SIĘ do Komisji, by – bez uszczerbku dla trwających negocjacji w sprawie przyszłych ram finansowych i ich wyników – włączyła mechanizmy demokracji uczestniczącej do programów na rzecz umiejętności cyfrowych, umiejętności korzystania z mediów i sztucznej inteligencji, koncentrując się m.in. na używaniu i niewłaściwym używaniu sztucznej inteligencji (AI), oraz by promowała edukację dla demokracji, wskazując najlepsze praktyki w publicznych kampaniach uświadamiających i partnerstwach międzysektorowych.

Zwiększenie wsparcia na rzecz zaangażowania obywatelskiego

32. UZNAJE, że niezależne, zróżnicowane i odporne społeczeństwo obywatelskie, wraz z inicjatywami obywatelskimi, przyczynia się do demokratycznych mechanizmów kontroli i równowagi oraz odporności demokratycznej, na przykład poprzez wkład w wysiłki na rzecz rozliczalności. PODKREŚLA korzyści płynące ze wzmocnienia rzeczywistego udziału społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu polityki.
33. ZWRACA UWAGĘ na potrzebę odpowiedniego i trwałego finansowania na rzecz społeczeństwa obywatelskiego oraz WZYWA do dalszych wysiłków na rzecz usprawnienia i uproszczenia procedur administracyjnych w celu poprawy dostępności odpowiednich unijnych źródeł finansowania dla kwalifikujących się organizacji. UZNAJE za istotne zapewnienie, by informacje na temat możliwości finansowania i inicjatyw konsultacyjnych docierały do organizacji działających na szczeblu lokalnym i regionalnym, z należyтым uwzględnieniem zasady pomocniczości.

34. ZACHEĆCA Komisję, by w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi opracowała mechanizmy finansowania promujące trwałe zaangażowanie i rzecznictwo, w ramach istniejących odpowiednich programów i bez przesądzania o wyniku trwających negocjacji w sprawie przyszłych wieloletnich ram finansowych. ZAZNACZA, że można położyć większy nacisk na środki budowania zdolności, w tym pomoc techniczną, szkolenia i wsparcie doradcze, aby zwiększyć umiejętności organizacji społeczeństwa obywatelskiego w uzyskiwaniu dostępu do możliwości finansowania i zarządzania nimi.

Działania następce w związku z przyjęciem europejskiej tarczy demokracji

35. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE zapowiedź Komisji zawartą w jej komunikacie w sprawie europejskiej tarczy demokracji dotyczącą wzmocnionej sieci organów krajowych ds. aktywności obywatelskiej, europejskiego panelu obywatelskiego na temat odporności demokratycznej, centrum technologii obywatelskich i dialogów na temat polityki młodzieżowej, takich jak unijny dialog młodzieżowy.
36. ZACHEĆCA Komisję i państwa członkowskie do uwzględnienia faktu, że elementy poruszone w niniejszych konkluzjach znajdują odzwierciedlenie w pracach Europejskiego Ośrodka Działań na rzecz Odporności Demokracji (ECDR), które uzupełnia prace sieci krajowych organów ds. aktywności obywatelskiej, lecz nie powielają ich. W związku z tym ODNOTOWUJE wartość dobrowolnej wymiany dobrych praktyk i wiedzy fachowej ze wszystkimi odpowiednimi interesariuszami, przy pełnym poszanowaniu kompetencji państw członkowskich i zasady pomocniczości.
37. ZACHEĆCA państwa członkowskie do przedkładania ECDR propozycji projektów dotyczących inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego i zaangażowania wszystkich obywateli, z wykorzystaniem krajowych doświadczeń w zakresie usystematyzowanych procesów partycypacyjnych, przy pełnym poszanowaniu kompetencji krajowych i struktur instytucjonalnych.
38. Z ZADOWOLENIEM PRZYJMUJE ustanowienie dorocznego forum ministerialnego wysokiego szczebla dotyczącego europejskiej tarczy demokracji jako cennej platformy służącej podsumowywaniu odnośnych działań i ułatwianiu wymiany najlepszych praktyk, w tym w zakresie zaangażowania obywateli.

39. **PODKREŚLA**, że europejską tarczę demokracji będzie można uznać za skuteczną tylko wtedy, gdy będzie ona chronić nasze wspólne wartości i utwierdzać prawa podstawowe. **PODKREŚLA** znaczenie wzmacniania demokracji w skali szerszej niż wśród tych obywateli, którzy już są aktywni, oraz **WSKAZUJE**, że obywatele widzący, iż ich głos znajduje odzwierciedlenie w procesie decyzyjnym, bardziej aktywnie uczestniczą w obronie naszych wspólnych wartości i wzmacnianiu demokracji.
40. **ZWRACA SIĘ** do Komisji o uwzględnienie tych konkluzji przy wdrażaniu i dalszym rozwijaniu europejskiej tarczy demokracji.
41. **ZOBOWIĄZUJE SIĘ** regularnie powracać do kwestii inkluzywnego uczestnictwa demokratycznego oraz odporności społeczeństw i społeczności.
-